

1939 Erzincan Depreminin Giresun'a Etkileri Effects of 1939 Erzincan Earthquake on Giresun

DOI: 10.38155/ksbd.1356358

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
06.09.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
06.05.2024

Makale Yayım Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2024

KARADENİZ SOSYAL
BİLİMLER DERGİSİ

Doç. Dr. Muharrem TURP
Kafkas Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

muharremt28@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-9080-5501

Etik Kurul Beyanı: Bu çalışmada, anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşım bulunmadığından etik kurul onayı gerekmemektedir.

Öz

27 Aralık 1939 gecesi merkez üssü Erzincan olan büyük bir deprem yaşandı. Bu deprem geniş coğrafyada etkili oldu. Bu yerlerden biri de Giresun'du. Şehrin tüm ilçeleri bu depremi hissetti. Ancak en büyük yıkım Şebinkarahisar ve Alucra ilçelerinde gerçekleşti. Mevsimin kış olması ve deprem nedeniyle yolların kapanması Giresun'dan ilçelere gerçekleştirilecek yardımı geciktirdi. Özellikle Şebinkarahisar'ın merkezle iletişim kuramaması nedeniyle ilk anlarda yıkımın boyutları bilinmemekteydi. Ancak ilerleyen günlerde Giresun'da depremin bilançosu ortaya çıkmaya başladı. Tüm ilçelerde depremzedeler için yardım kampanyaları yapılırken başta İstanbul olmak üzere çeşitli şehirlerden de sağlık personeli, giyecek, yiyecek gibi yardımlar da gelmeye başladı. Bu çalışmada 1939 Erzincan Depremi'nin Giresun'da meydana getirdiği yıkım, deprem sonrası yapılan çalışmalar ve yardım faaliyetleri Cumhuriyet Arşivi, yerel ve ulusal basın ile telif ve tetkik eserler ışığında incelenerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Giresun, Şebinkarahisar, Alucra, Yardım.

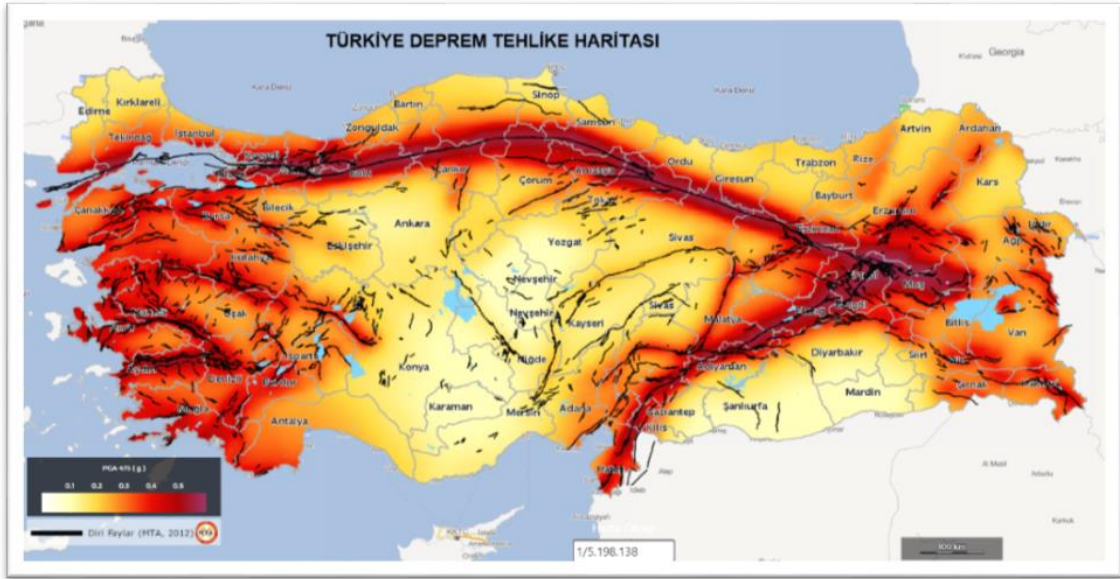
Abstract

On the night of 27 December 1939, a great earthquake occurred with the epicentre in Erzincan. This earthquake affected many surrounding areas as well. Giresun was one of those places. All districts of the province felt the earthquake. However, the biggest destruction took place in Şebinkarahisar and Alucra districts. The winter season and the closure of roads due to the earthquake delayed the aid from Giresun to the districts. Especially since Şebinkarahisar could not communicate with the centre, the extent of the destruction was not known in the first moments. In the following days, however, the toll of the earthquake in Giresun began to emerge. Aid campaigns were organized for the earthquake victims in all districts, while aid such as health personnel, clothing, and food also started to arrive from various provinces, especially Istanbul. In the light of the Republican Archives, local and national press, and original and review works, the present study tried to examine the destruction caused by the 1939 Erzincan Earthquake in Giresun and the efforts and relief activities carried out after the earthquake.

Keywords: Earthquake, Giresun, Şebinkarahisar, Alucra, Aid

Giriş

Yerkabuğundaki kırılmalar sebebiyle ani şekilde ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak, yüzeyde kısa süreli sarsıntılara yol açmasıyla depremler oluşur. Tektonik levhaların sınırlarında ya da zayıf bölgelerinde fay olarak adlandırılan kırıklar bulunmaktadır. (Canbolat ve Tüýdeş ve Erberik ve Karaesmen, 2007: 12). Türkiye de üç önemli deprem kuşağı arasında; depremlerin %20'sinin gerçekleştiği Akdeniz-Alp-Himalaya kuşağında yer almaktadır. Bu sebeple ülkemizde irili ufaklı pek çok depremler görülmektedir. Ülkemizde üç önemli fay hattı vardır; Kuzey Anadolu fay hattı, Doğu Anadolu fay hattı ve Batı Anadolu fay hattı. Bu fay hatları nedeniyle ülkemizin Kuzey Anadolu, Ege, Marmara'nın Trakya haricindeki kısımları, Doğu Anadolu ve Hatay çevresindeki çöküntü havzaları Türkiye'nin en çok deprem yaşanan bölgeleridir (İrkin, 2022: 2).

Türkiye Deprem Tehlike Haritası (“AFAD”, 2018).

Depremler önlenemez doğa olaylarıdır ancak depreme karşı alınacak tedbirler, depremlerin etkisini ve yaratabilecekleri tahribatı belirler. Önleyici ve deprem akabinde alınan/alınacak tedbirlerin saptanmasında geçmişte yaşanan hadiselerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi büyük öneme sahiptir. Türkiye'nin tarih boyunca yaşadığı en yıkıcı depremlerden biri de 1939 Erzincan depremidir. Bu deprem yarattığı tahribatın yanı sıra can kaybı bakımından da dünyanın en büyük depremlerinden biri olarak gösterilmektedir.

Literatürde Erzincan depremi hakkında pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmada ise söz konusu depremin Giresun'daki etkileri incelenmiştir. Çalışmada, Türkiye'nin geçirdiği en

büyük depremlerden biri olan Erzincan depreminin Giresun'da meydana getirdiği yıkım, can kayıpları ve yaralanmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca depremin neden olduğu sosyal ve ekonomik zararların boyutunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Yerel ve ulusal basın ile arşiv belgeleri çalışmanın ana kaynaklarını oluşturmaktadır.

Erzincan Depremi

Erzincan, Kuzey Anadolu deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır ve birinci derecede deprem bölgesidir. Yüksel'e göre son bin yılda Erzincan tamamen yıkıma uğradığı 11 büyük deprem yaşamıştır (2001: 249). Bu depremlerden biri de 1939'da 27 Aralık'ın ilk saatlerinde, 01.57'de meydana gelmiştir. (Tuğluoğlu, 2015: 114). Merkez üssü Erzincan olan deprem 7.9 şiddetinde gerçekleşmiştir (Haçın, 2014: 40) Depremin yıkıcı etkisi oldukça geniş bir sahaya yayılmıştır. Toplamda 400 km² alanda etkili olan deprem sonucunda Erzincan, Sivas, Gümüşhane, Tokat, Amasya, Çorum, Giresun'da farklı ölçülerde yıkımlar meydana gelmiştir. Ölüm ve yaralanmaların yanında pek çok kişi evsiz kalmıştır. Deprem nedeniyle meydana gelen heyelanlar sonucu bazı bölgelere ulaşmak ilk anlarda mümkün olamamıştır. Depremin kış ayında yaşanmış olması ise trajedinin boyutunu arttıran bir diğer husus olmuştur (Tuğluoğlu, 2015: 114-115). Depremin ardından Erzincan Valisi Osman Nuri ve Ordu Müfettişliği Kurmay Başkanı General Muharrem Mazlum İskodra, Başvekalet, Milli Müdafaa, Dâhiliye ve Sıhhiye Vekaletlerine, Genelkurmay Başkanlığına, Elâzığ'daki 3. Ordu Müfettişi Kazım Orbay'a, 4. Umum Müfettişliğine ve Kızılay Genel Merkezi'ne telgraf çekerek depremi duyurmuşlardır (Dinç, 2016: 2).

Kandilli Rasathanesi Müdürü Prof. Dr. Fatin Gökmen tarafından yapılan açıklamada depremin 49 km derinliğinde meydana geldiği belirtilmiştir. Deprem o derece şiddetli olmuştur ki bazı sismografların iğnesi kırılmıştır. Depremden hemen sonra başta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü olmak üzere hükümet yetkilileri deprem bölgesine giderek incelemelerde bulunmuş ve depremin boyutları ortaya çıktıkça alınacak tedbirler belirlenmeye başlamıştır (Haçın, 2014: 41-43).

Erzincan depremi, Türkiye'de depremlere karşı tedbirlerin alınmaya başlanmasında bir dönüm noktası olmuştur. 22 Temmuz 1944 tarihinde yürürlüğe giren "Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Hakkında Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun"un en önemli gerekçesi Erzincan depremi idi. Türkiye'de depremlerle ilgili haritalar daha önce hazırlanmakla birlikte, bu kanun aynı zamanda modern Türkiye'nin depreme karşı savaşındaki ilk yasal düzenlemesiydi (Özmen, 2012: 44).

Deprem, Erzincan merkezli olmasına karşın yukarıda belirtildiği gibi pek çok yerleşim yerini etkilemiştir. Giresun da bu merkezlerden biridir.

Depremi Giresun'a Etkileri

Giresun ilinde bir fay hattı bulunmamakla birlikte bölge civarında diri olmayan bazı fay hatları mevcuttur. Kuzey Anadolu fay hattına da Şebinkarahisar 20 km. ve Alucra 33 km. uzaklıktadır (İRAP, 2021: 60). Bu bakımdan söz konusu fay hattına uzak olmadığı gibi Erzincan depreminde bu iki ilçe başta olmak üzere il genelinde çeşitli ölçeklerde yıkımlar meydana gelmiştir. Yıkımın boyutları yerel basın aracılığıyla Giresun kamuoyuna duyurulmuştur.

28 Aralık'ta Akgün gazetesinin haberine göre Giresun Merkez Kumyalı Mahallesinde 8 ev tamamen; birçoğu da kısmen yıkılmıştır. 117 ev oturulamayacak hale gelmiş, bazı evlerin de bacaları uçmuş ve duvarları çatlamıştır. Belediye dairesinde ise çatlaklar oluşmuştur ("Büyük Zelzele Felaket", 1939: 1).

İlk belirlemelere göre 29 Aralık itibarıyla Giresun'da 1.120 kişinin hayatını kaybettiği tespit edilmiştir (BCA, 30.1.0.0/121.769.1, Dosya Ek: K4). 30 Aralık'ta yayınlanan Yeşil Giresun gazetesine göre Giresun'da 1.300 kişi hayatını kaybetmiştir ("Zelzelenin Müthiş Zayıtı", 1939: 1). Merkeze bağlı Kayadibi köyünde ise 30 ev yıkılmıştır ("Büyük felaket etrafında kazalarımızdan gelen resmi telgraflar", 1939: 1,2).

Deprem sırasında Giresun il merkezinde elektrik şebekesi zarar gördüğü için sokağa dökülen insanlar karanlıkta kalmıştır. Deprem sonrası Vali Vekili Aziz Aytekin, Belediye Başkanı Eşref Dizdar, Emniyet Amiri, tüm polis ve zabıta teşkilatı hemen halkın ihtiyaçlarıyla meşgul olmuşlardır ("Zelzelenin Müthiş Zayıtı", 1939: 1) zira 700 ev yıkılmıştır (BCA, 30.1.0.0/121.769.1, Dosya Ek: K4). Ancak il genelinde çoğu yerle haberleşmenin kopması nedeniyle bilançonun tam olarak ortaya çıkması günler sürecektir ("Büyük Zelzele Felaket", 1939: 1).

Depremi şiddetiyle belediye binası hasar almış bu yüzden Ticaret Odası, belediye binası olarak hizmet vermeye başlamıştır.¹ Şehirdeki bazı istinat duvarlarında çatlaklar oluşmuş, Zeytinlik Mahallesinde bazı evler kullanılamayacak duruma gelmiş, fındık pazarında bulunan Emin Salim İnançı'ya ait fabrikanın üst katında bulunan taş duvarlar yıkılmıştır. En büyük yıkım Kumyalı Mahallesinde meydana gelmiş, buradaki evlerin büyük kısmı çökmüş ya da zarar görmüştür. Bu mahallede göçük altında kalan 9 kişi kurtarılmıştır ("Zelzelenin Müthiş Zayıtı", 1939: 1). Deprem denizde de etkili olmuş, Trabzon'dan Giresun limanına gelen bir gemi alabora olma tehlikesi geçirmiştir.

¹ Giresun Belediyesi binası depremden sonra yıkılmış ve belediye ,1949 yılında inşa edilen yeni binaya taşınmıştır (Giresun İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2023).

1939 Erzincan Depreminin Giresun'a Etkileri

Depremin ardından yaşanan artçı sarsıntılar felaketin boyutlarını arttırmıştır. Hükümet Konağının zarar gören kısımları ve fındık istasyonu binası boşaltılmıştır. Depremin yanı sıra, deprem sonrası günlerde yaşanan fırtına nedeniyle vapurların limana yanaşamaması da fındık piyasasını olumsuz etkilemiş, fındık istasyonu depremden ancak 15 gün sonra açılabilmiştir. (“Fındık Piyasası Durgundur”, 1940: 1).

Hükümet Konağında bulunan Jandarma Kumandanlığı, kumandanlık bölük dairesine, defterdarlık ise varidat dairesine taşınmak zorunda kalmıştır (“Mütemmim Haberler”, 1939: 1,4).

Giresun'daki durum hakkında ulusal basın da bazı haberlere yer vermiştir. Yeni Sabah gazetesinde 2 Ocak'ta yayınlanan, Karadeniz'den Cumhuriyet Vapuruyla İstanbul'a gelen kişilerle yapılan görüşmeler Giresun'da depremin etkileri hakkında bize şüpheli bilgiler vermektedir. Görüşmelerde Giresun merkezde depremin etkisinin çok olmadığı, birkaç evin yıkılıp bir iki evin de duvar ve çatılarının zarar gördüğü, birkaç kişinin hayatını kaybettiği ve birkaç kişinin de yaralandığı söylenmiştir. Gemiyle gelen acente memurları il merkezinde hayatın normal bir şekilde devam ettiğini, insanların evlerinde yatıp kalktığını ancak haberleşme imkânı olmadığı için Giresun'un ilçelerinden haber alınamadığını belirtmişlerdir (“Halkın felâketzedelere yardımı devam ediyor”, 1940: 2).

Deprem nedeniyle şehir merkezinde yıkılan büyük binaların akıbeti de ilerleyen günlerde Giresun'da gündeme gelmiştir. Nurahmed Çimşid, Yeşil Gireson gazetesindeki yazısında fen heyetinin son raporuna göre hükümet konağının iyi bir tamire muhtaç olduğunu, Çınarlar Cami'nin yıkılmak üzere olduğunu ve Jandarma Okulunun tamirinin mümkün olmadığını yazmıştır. Konferans salonu, İsmet Paşa İlkokulu binası gibi binaların yapımında ve tadilatında görev yaptığı anlaşılan Mühendis Kemal'i suçlayan Çimşid, söz konusu mühendis için “... *bütün bu günahların manevi ağırlığını boynunda taşıyacak, adı burada böyle anılacak*” diye yazmıştır. Ortaokullarda eğitim verilemediğini dile getiren Çimşid, okulların tekrar açılması için valinin çalışmalar yürüttüğünü de köşesine taşımıştır (“Yıkılan Büyük Binalara Dair”, 1940: 1). Çınarlar Cami'nin tamamen yıkımı için 6 gün boyunca uğraşmış, 56 bomba atıldığı halde caminin kubbesinin yıkılması mümkün olmamıştır. Bu durum, caminin tamir edilebilecek durumda olduğu gerekçesiyle halkın tenkidine de uğramıştır. (“Çınarlar Camii”, 1940: 2).

Giresun'a gelen Yeni Sabah muhabiri Abbas Parmaksızoğlu'nun bildirdiğine göre Giresun'da tahribatın boyutları 12.000.000 lirayı bulmuştur (“Giresunun maddî zararı 12 milyon lirayı buluyor”, 1940: 1).

Kızılay verilerine göre Erzincan depremi sonucu 29 Ocak 1940 saat 14.00 itibariyle toplam 32.731 kişi hayatını kaybetmiş, 9.364 kişi yaralanmış, 44.547 bina yıkılmış 32.380 bina ise hasara uğramıştır. Bu rakamlarda Giresun'a ilişkin verilen bilgi ise şu şekildedir: 1.429 ölü, 488 yaralı, 5.312 yıkılan bina ve 5.048 hasara uğrayan bina. Depremin merkez üssü Erzincan dâhil, depremin etkilediği illerde 29 Ocak 1940 tarihli Kızılay verilerine göre Erzincan'da 15.470, Tokat'ta 6.876, Sivas'ta 7.583, Giresun'da 1.429, Amasya'da 660, Ordu da ise 463 kişi hayatını kaybetmiştir (Akgün ve Uluğtekin, 2001: 190).

Büyük oranda yerel basından elde edilen bilgiler ışında Giresun, deprem anında ve akabinde önemli bir yıkıma uğramış, birçok kişi hayatını kaybetmiştir. Bununla birlikte Giresun'da, depremin etkileri telafi edilmeye çalışılmıştır.

Depremin İlçelere Etkileri

Daha önce belirtildiği gibi Giresun, Kuzey Anadolu fay hattına görece uzak olmasına karşın bazı ilçeleri fay hattına ve Erzincan'a oldukça yakındır. İlçelerin bu konumları depremin etkilerinin ilçelerde daha şiddetli hissedilmesine neden olmuştur. Dolayısıyla yıkım da buna paralel olarak gerçekleşmiştir.

Depremin taşrada meydana getirdiği durum yine ulusal ve Giresun gazetelerinden takip edilebilmektedir. 28 Aralık'ta Akgün gazetesinde çıkan habere göre depremden bir gün geçmesine rağmen henüz ilçelerden haber alınmamakta fakat Alucra, Şebinkarahisar ve Tirebolu'da önemli miktarda zayıat olduğu söylenmekteydi ("Büyük Zelzele Felaket", 1939: 1).

Yeşil Gireson gazetesinin 30 Aralık tarihinde yayınladığı haberde belirtildiği üzere ilçelerden gelen bilgiler şu şekildeydi; Tirebolu, Giresun'a kıyasla daha az sallanmıştır. Yeniköy Mahallesi'nde bir barakanın üzerine enkaz düşmesi sebebiyle beşikte uyuyan bir kız çocuğu hayatını kaybetmiş, bir kız çocuğunun ayağı kırılmış ve iki kişi yaralanmıştır. Bazı evlerde ise çatlaklar oluşmuştur. Espiye'de bütün binalar tamamen ya da kısmen zarar görmüş, Görele'de ise büyük bir hasar meydana gelmemiştir. Bulancak şiddetli şekilde sallanmış, birçok bina hasar görmüş, hükümet konağı, jandarma karakolu, inhisarlar dairesi, ilkokul binası dahil birçok bina hasara uğramıştır. Depremin ardından merkezden Bulancak ilçesine fen memuru ve doktor gönderilmiştir ("Zelzelenin Tafsilatı", 1939: 1). Ancak gazetenin aynı tarihli nüshasında ilçelerden gelen resmi telgraflarda daha ayrıntılı bilgiler bulunmaktaydı. Buna göre Şebinkarahisar merkezinde depremden etkilenmeyen ev kalmamış, merkezde 111 kişi, harap olan 7 köyde 896 kişi hayatını kaybetmiştir. Dolayısıyla Giresun dâhinde Erzincan depreminden en fazla etkilenen ilçenin Şebinkarahisar olduğu anlaşılmaktadır ("Ş. Karahisar Zelzele Faciasının Resmi Telgrafı", 1939: 1)..

Gazetenin yayınladığı resmî telgrafa göre depremin Şebinkarahisar'da yarattığı maddi zararın boyutlarının milyonları bulduğu söylenmiştir. Evsiz kalan ya da evlerine giremeyen halk karların üzerine palas ve kilimler sererek oturmak zorunda kalmıştır. Köprüler zarar gördüğü için köylere ulaşım oldukça güçtür. Mevcut imkânların yetersizliği nedeniyle depremzedelere yardım götürmek zorlaşmıştır. Bu sebeple Şebinkarahisar'a yardım edilmesi gerektiği telgrafta belirtilmiştir (“Ş. Karahisar Zelzele Faciasının Resmi Telgrafı”, 1939: 1). Giresun'un depremden en çok etkilenen ilçesi olan Şebinkarahisar'ın uğradığı yıkım meclis görüşmelerinde de konuşulmuştur. Antalya Milletvekili Rasih Kaplan deprem gündemi sırasında Şebinkarahisar'ın daha önceki vilayet statüsünün lağvının büyük bir hata olduğunu söyleyerek Şebinkarahisar'ın, hiç gidilmeyen en büyük felaket mıntıkası olduğunu ve yeniden vilayet olması gerektiğini belirtmiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 1940: 45). İçişleri Bakanı Faik Öztrak ise Şebinkarahisar il olsaydı dahi sonucun değişmeyeceğini söylemiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 1940: 47).

Depremi şiddetli bir şekilde hissedilen Alucra'dan vilayete gelen telgrafta 29 Aralık'a kadar yapılan tetkiklere göre 132 kişinin hayatını kaybettiği, yaralananların, yıkılan binaların sayısının bilinmediği, kaza dahilindeki bütün köylerin depremden az ya da çok etkilendiği, havanın soğuk olduğu ve birçok kişinin alelade yapılan barakalarda yaşadığı, kaza merkezinde ilaç ve fırın namına bir şey kalmadığı, gıda maddelerinin enkaz altında kaldığı, kar ve deprem nedeniyle yolların kapandığı ve enkaz altında kalan hayvan sayısının henüz tespit edilemediği, bu sebeplerle bölgeye hızlı bir şekilde yardım ulaştırılması gerektiği bildirilmiştir (“Alucradan Gelen İkinci Resmi Haberler”, 1939:1). Daha sonra Alucra'ya Giresun'dan doktor, sıhhat memurları ve tıbbi malzemeler gönderilmiştir (“Zelzelenin Tafsilatı”, 1939: 1).

Depremi daha hafif şekilde hissedilen Tirebolu, Espiye, Görele, Bulancak ve Merkeze bağlı Keşap nahiyesinde ise yayınlanan resmi telgraflara göre durum şöyleydi:

Tirebolu kaza merkezinde sekiz kişi yaralanmış ve bir çocuk hayatını kaybetmiş, 3'ü oturulamayacak halde 59 ev hasar almıştır. 5 köyde 90 ev hasar görmüş ve kısmen oturulamayacak hale gelmiştir. Tirebolu hükümet binası, merkez ve çevrede 5 okul hasar görmüştür. Espiye nahiyesinde hükümet binası oturulamayacak hale gelmiş, Görele'de 35 ev yıkılmış 9'u ağır olmak üzere 53 ev zarar görmüş, köylerde biri hafif biri ağır olmak üzere iki çocuk yaralanmış, iki çocuk da hayatını kaybetmiştir. Bulancak'ta köyde yaşayan bir çocuk ölmüş, 1 köyde de bir çocuk yaralanmıştır. Hükümet binası, jandarma karakolu, ilkokul binası ve inhisarlar dairesi dahil pek çok bina hasar görmüştür. Keşap nahiyesinde 1 köyde bir çocuk ve bir kadın hayatını kaybetmiştir (“Büyük felaket etrafında kazalarımızdan gelen resmi telgraflar”, 1939: 1,2).

Yeni Sabah muhabiri Abbas Parmaksızoğlu 2 Ocak'ta Şebinkarahisar'a gitmiştir. Muhabirin bildirdiğine göre Şebinkarahisar'daki durum oldukça kötüdür. 1.416 kişi hayatını kaybetmiş, 489 kişi yaralanmıştır. Alucra'da ise 145 kişi hayatını kaybetmiş, 200 kişi ise yaralanmıştır. Deprem sonrası doktorların Şebinkarahisar'dan Alucra'ya gitmediklerini söyleyen muhabir, bu sebeple sıtma mücadele doktorunun derhal görevden alındığını söylemiştir. Parmaksızoğlunun bildirdiğine göre Giresun'da tahribatın zararı 12.000.000 lirayı bulmuştur (“Giresunun maddî zararı 12 milyon lirayı buluyor”, 1940: 1).

Bulancak'a giden Yeşil Gireson gazetesi muhabirinin 13 Ocak'ta bildirdiğine göre Bulancak'a bağlı Piraziz nahiyesinde bulunan Tepeköy ve Armutlu Çukuru köylerinde iki çocuk hayatını kaybetmiş, Narlık ve Şihmusa köylerinde iki ve kasaba merkezinde iki kişi yaralanmıştır. Kasaba merkezinde 2 ev tamamen yıkılmış, 8 ev oturulamayacak hale gelmiş, 40 ev kısmen harap olmuş ve birçok ev hasar görmüştür. 6 dükkân ve mağaza tamamen yıkılmış, 15 kadarı ise zarar görmüştür. Hükümet binası, asker ve jandarma karakolları ve inhisar binası oturulamayacak haldedir. Bunlar tahliye edilerek çarşıdaki muhtelif dükkân ve mağazalarda çalışmaya başlamışlardır. Kaymakamlık ise belediye binasına nakledilmiştir. Şehirde tehlike arz eden binaların yıkımına başlanmıştır. Deprem esnasında heyelan da olmuş ve Şihmusa köyü sınırı üzerinde bir findık bahçesi 30-35 metre heyelana uğramıştır (“Bulacakda Zelzele tahribatı”, 1940: 2).

İlerleyen günlerde depremin neden olduğu zayiata ilişkin bilgiler netleşmeye başladığı gibi ölü sayısı da artmıştır. 6 Ocak 1940'a gelindiğinde Bulancak'ta 3, Görele'de 6, Tirebolu'da 1, Alucra'da 141, Şebinkarahisar'da 1.397 olmak üzere 1.558'nin hayatını kaybettiği açıklanmıştır. Ölenlerin 115'i Şebinkarahisar kaza merkezindedir. 371'i hafif, 22'si ağır olmak üzere 393 kişi yaralanmıştır. Telef olan hayvan sayısı ise 11.755 olarak belirlenmiştir. Ancak yaralıların sayısı henüz tam olarak tespit edilememiştir (“Gün geçtikçe Facia Artıyor”, 1940: 1).

10 Şubat'ta Şebinkarahisar Cumhuriyet Halk Partisi Kaza İdare Heyeti Reisi Rüştü Özcan, CHP Vilayet İdare Heyeti Riyasetine bir yazı göndererek Şebinkarahisar'ın durumu hakkında bilgi vermiştir. Özsan'ın bildirdiğine göre Şebinkarahisar'da 1.257 kişi hayatını kaybetmiş, 12.524 hayvan zayiatı olmuş, 2.851 dam ve 2.671 ev kısmen yıkılmıştır. Deprem akşamı hem fırtına hem kar yağışı olduğunu söyleyen Özsan, depremin ardından gelen yardımlar sayesinde insanların bir baraka, çadır ya da sığınağa girdiğini, gelen sıhhi yardım heyetinin faaliyetleri ve yardımlar sayesinde deprem felaketinin yaralarının sarılmaya devam edildiğini belirtmiştir. Depremden hemen sonra iletişim ve yolların kesildiğini söyleyen Özsan ardından yapılan çalışmalarla yolların açıldığını belirterek “*Felâketimiz büyüktür, fakat*

Cumhuriyetin şefkati, milletin şefkati daha büyüktür", demiştir ("C.H.P Ş. Karahisar kaza Reisinden Vilâyette İdare heyeti reisine", 1940: 1).

Depremin Eğitime Etkileri

Deprem nedeniyle okul binalarının hasar görmesi Giresun'daki eğitim hayatını ciddi şekilde etkilemiştir. Bu sebeple il merkezinde eğitime ara verilmiştir. Taşkılla Okulu, Jandarma Okulu, Gazipaşa İlkokulu ve İsmet Paşa İlkokulu hasar görmüş, ("Zelzelenin Müthiş Zayıyatı", 1939: 1), yeni inşa edilmesine rağmen 10 sınıflı modern bir okulun temeli zarar görmüştür ("Büyük Zelzele Felaket", 1939: 1).

Giresun'daki okul binalarının durumunu tetkik etmek için Samsun'dan bir fen heyeti şehre gönderilmiştir. Heyetin incelemelerine göre Gazipaşa Okulunun alt kısmında ciddi bir hasar olmamasına rağmen üst kısmının duvarları çatladığı için derhal değiştirilmesi, İsmet Paşa Okulunda tamirat yapılması, ortaokulun ise 8.000 liralık bir tamirden sonra eğitime devam edebileceği belirtilmiştir. Alucra ilçesindeki bütün okullar ise harap olmuştur ("Okul Binalarımız", 1940: 2).

Bazı devlet dairelerinin hasarlı olması sebebiyle hükümet memurlarının bir kısmının ilkokul binasında çalışması, bazı okulların da tamir işlemlerinin devam etmesi nedeniyle eğitime ara vermesi, ilerleyen günlerde halkın şikâyet ettiği konulardan biri olacaktır. Depremin üzerinden bir ay geçmiş olmasına rağmen okulların hala açılmamış olması nedeniyle vatandaşlar tarafından, memurların başka binalara taşınarak okulların eğitime başlaması istenmiştir. ("İlk ve Orta Okulların Kapalı Bulunmasına Artık tahammül edilemiyor", 1940: 1). Giresun'da eğitime başlanması için çalışmalar devam etmiş, 2 Şubat 1940 tarihinde Giresun Valisi Muhtar Akman okullara teftiş ziyaretlerinde bulunmuştur. Yeşil Giresun gazetesinin il merkezindeki Yeşil Giresun Okulunda hiçbir hasar yoktu haberine karşın Vali, ziyareti sonrasında Yeşil Giresun Okulunun binası yerine yenisinin yapılması için gereken meblağı bütçeye koyacaklarını söylemiştir ("Sayın Valimiz Okullarda, 1940: 1). Dolayısıyla gazete haberlerinde bazı tutarsızlıklar da mevcuttur.

İlerleyen günlerde bazı okullar açılrsa da henüz tam olarak eğitimin başlanmaması üzerine memurlar için yeni yerler tespit edilmesi ve eğitime başlanması için bazı kararlar alınmıştır. Bu kararların 10 Şubat'a kadar hayata geçirilmesi planlanmıştır (İlkokulların Bir Kısmı Açıldı", 1940: 1). Ancak 10 Şubat'a gelindiğinde ortaokul hala açılmamıştır. Çünkü hükümet dairelerinin taşınma işlemi sırasında adliyeye yer bulunamamış ve bu yüzden adliye dairesi memurları ortaokul binasından çıkamamıştır. Giresun merkezde toplam 1.500 öğrencinin

eğitim alamadığı sűreç (“Ortaokul hâla açılmadı”, 1940: 1) mart ayına kadar devam etmiş ve tüm okullar mart ayında açılmıştır. (“Ortaokul derslere başlayabildi”, 1940: 1).

Giresun’a Yapılan Yardımlar

Depremın ardından Bařbakan Refik Saydam tarafından Giresun Valiliđine gűnderilen yazıda Giresun’daki depremedelere acilen yardım yapılması hususunda Samsun ve Trabzon vilayetleri ile İstanbul vilayetine gerekli talimatların verildiği belirtilmiştir. Telgrafta ayrıca 30 Aralık sabahı İstanbul’dan vapurla bir miktar çadır, sağlık malzemesi ve bir doktor gűnderileceđini bildirilmiş, Samsun ve Trabzon vilayetleriyle iletişime geçilerek gerekli yardımların temin edilmesi ve neticenin bizzat başbakana iletilmesi istenmiştir (BCA, 30.10.0.0/119.844.1, Ek: 99B).

İstanbul’dan Dumlupınar Vapuru ile gűnderilen 908 parça çadır, battaniye, yiyecek ve giyecek 1 Ocak 1940 Pazartesi gűnű saat 20.00’de Giresun limanına ulařmıřtır. Vapurla ayrıca 11 kiřilik bir sađlık ekibi de bűlgeye gelmiřtir. řiřli sıhhat ve řifa yurtları sahip ve operatűrű Rifat Hamdi bařkanlıđındaki sıhhat ekibinde bir operatűr, bir dâhiliyecisi ve bir bulařıcı hastalıklar uzmanının yanı sıra sıhhat memurları, hasta bakıcıları ve hademeler bulunmaktaydı. Ayrıca Son Posta ve Yeni Sabah gazetesi muhabirleri de sıhhat ekibiyle birlikte Giresun’a gelmiřtir. Bu sırada Alucra ve řebinkarahisar’a gűnderilen yardım malzemeleri ise Tamdere’ye kadar kamyonlarla gűtűrűlműř, kamyonların bazıları yolda bozulmuř ve Tamdere’den sonra hayvanlarla sevk edilmiřlerdir. (“İstanbul’un Yardımı”, 1940: 3). 7 Ocak’ta İstanbul’dan Alucra’ya 150 çadır; Giresun Valiliđine 150 çadır ve 750 çuval un, gűnderilmiřtir (Kűse, 2021: 141).

11 Ocak’ta Giresun Valisi Muhtar Akman (Giresun’a Vali olarak atandıktan sonra izin almıř ve depremin ardından gűrevine bařlamıřtır) bir beyanname yayınlamıř ve felaket mıntıklarında vaziyetin gűn geçtikçe iyileřtiđini, hűkűmet ve halk tarafından 40 kadar pavyon kurulduđunu ve açıktaki kalan vatandaşların bir kısmının burada kaldıklarını, diđerlerinin de çadırdaki barındıklarını sűylemiřtir. řebinkarahisar’a 11 Ocak’a kadar iki sađlık ekibi gűnderildiđini sűyleyen Vali Akman, űçűncű heyetin de 12 Ocak’ta řebinkarahisar’da olacađını belirtmiřtir. Bu heyetle birlikte 100 çadır ve birçok eřya gűnderildiđini sűyleyen Akman, Trabzon’dan gűnderilen 117 parça yiyecek ve giyeceđin de felaket bűlgelerine sevk edildiđi bilgisini vermiřtir. Aynı gűn řebinkarahisar Kaymakamı da bir beyanname yayınlarak İstanbul’dan gelen yardımların űnemine vurgu yapmıř ve 200 yataklı bir hastane ve 1.000 kiřilik bir ařevi kurduklarını, diđer kazalardaki yaralıların da buraya sevk edileceđi, űlű

1939 Erzincan Depreminin Giresun'a Etkileri

sayısının ise henüz tespit edilemediğini duyurmuştur. ("Giresun Valisi ve Ş. Karahisar Kaymakamının Beyanatları", 1940: 1).

Yardımlar ilerleyen günlerde artmış ve daha düzenli bir hale konulmuştur. Giresun Valisi Muhtar Akman tarafından titizlikle takip edilen bu çalışmalar neticesinde 13 Ocak'a kadar 1.000 parça muhtelif eşya deprem bölgelerine sevk edilmiştir. Milli Yardım Komitesi tarafından toplanan 8.000 lira Giresun Kızılay'ına verilmiştir. Aynı zamanda her gün yük hayvanları vasıtasıyla Şebinkarahisar ve Alucra'ya yardımlar gönderilmeye devam edilmiştir. ("Felâketzedelere Yardım işleri", 1940: 1).

Resmi makamların dışında Giresun'da kadınlardan oluşan Yardım Sevenler Cemiyeti de yardım faaliyetlerinde bulunmuştur. Çocuk Esirgeme Kurumunda Nazime Dizdar başkanlığında toplanan cemiyet üyeleri, eşya ve para yardımı toplamak üzere çalışmalara başlamış ve bir beyanname yayınlamışlardır ("Yardım Sevenler Cemiyeti de İşe Başladı", 1939: 3). Depremzedelere yardım için çalışmaya başlayan Belediye Başkanı Eşref Dizdar başkanlığındaki Milli Yardım Komitesi Giresun Kolu ve Yardım Sevenler Cemiyeti'nin çalışmaları neticesinde Giresun'da büyük miktarlarda bağışlar toplanmıştır. Toplanan bağışlar Yeşil Gireson gazetesinde liste halinde, bağış yapanların isimleri ve bağış miktarlarıyla birlikte yayınlanmıştır ("Milli Yardım Komitasının Gireson Kolunun Çalışmaları", 1940: 1).

13 Ocak'a gelindiğinde artçıların da azalmasıyla birlikte insanlar yavaş yavaş evlerine girmeye başlamıştır. Giresun halkı depremzedelere yardım için yapılan faaliyetlere oldukça geniş bir katılım göstermiştir. Binlerce lira ve eşya, giyecek, yiyecek toplanmış, kahvehane ya da umumi yerlerde bazen bir portakal bile müzayede usulüyle satılarak geliri yardım komitelerine gönderilmiştir ("Giresunda zelzelenin akisleri ve yardımlar", 1940: 6).

Mevsimin kış olması ve meydana gelen heyelanlar Giresun'da depremzedelere ulaştırılmak istenen yardımın önündeki en büyük engel olmuştur. Özellikle Şebinkarahisar'a giden yardımlar bu olumsuzluklardan çokça etkilenmiştir. 27 Ocak tarihli bir habere göre Şebinkarahisar yolunda, Eğribel'deki Şamoğlu mevkiinde kaybolan sekiz kişi ve beraberlerindeki 8 hayvan jandarma tarafından donmaktan kurtarılmıştır. ("Eğribelde Can Kurtaran Kahramalar", 1940: 1).

Yardımlar 27 Ocak'a gelindiğinde Giresun merkezde 9.000, Bulancak'ta 3.000, Tirebolu'da ise 800 lirayı bulmuştur ("Gireson şehir Halkının Para Yardımı 9000 lirayı Buldu", 1940: 1).

Bölgeye 1 Şubat'ta İstanbul'dan 300 çadır ve 300 çuval un gönderilmiştir. Giresun'a ayrıca Samsun, Sinop ve Trabzon'dan da çivi, mısır, patates ve soğan yardımları olmuştur. 5 Şubat'ta yine İstanbul'dan 42 teneke kavurma, 852 adet yorgan, 150 adet battaniye ve 96 adet giyecek gönderilerek Şebinkarahisar ve Alucra'ya sevk edilmiştir. Bu yardımlar dışında Kızılay'ın Etimesgut ambarından 18 Mart tarihine kadar 566 çadır, 1.000 yatak ve ilaç ve pansuman malzemeleri gönderilmiştir (Köse, 2021: 141). 4 Şubat 1941'de Nafia Vekâleti bütçesinden depremde zarar gören Alucra kazası belediyesine 2.500 lira yardım yapılması kararı alınmıştır (BCA, 30.18.1.2/95.46.10, Dosya Ek: 99).

Yardım amacıyla bölgede bulunanların izlenimleri de Giresun'daki depremin etkilerinin boyutlarına ilişkin bilgiler vermektedir. 17 Şubat'ta Yeşil Gireson gazetesinde Şebinkarahisar'da görev yapan bir sıhhat memurunun deprem felaketinin Şebinkarahisar'a etkileri hakkındaki gördüklerine ilişkin yayınlanan haber bunlara örnektir. Buna göre memur 18 köy dolaşmıştır ve gittiği köylerdeki insanların çoğu yaralanmış ya da hayatını kaybetmişti. Kaymakamlık tarafından nüfus başına 5 kuruş dağıtılmakta ve bu para ancak bir gün yetmektedir. Halkın yarısından fazlası yiyecek bulamıyordu. Yiyecekler ancak zenginlerde bulunuyor ve fakir halk ise yarı aç yarı çıplak haldeydi (“Ş. Karahisar Felâketine Dair Duyulanlar”, 1940: 3).

Aynı gazetenin 9 Mart'ta yayınlanan nüshasında ise yine Şebinkarahisar'daki durum hakkında “Ş. Karahisar mektupları” adıyla bir haber yayınlanmıştır. Buna göre Şebinkarahisar'da halk barakalarda yaşamaya devam etmekteydi. Evleri yıkılmayanlar dahi artçılar devam ettiği için evlerine girememekteydi. Hükümetin yaptığı yardımlara halk şükran duymakta ancak erzak yardımı konusunda gereksiz masraflar yapılmaktaydı. Örneğin makaron gönderilen köylü makaronu nasıl pişireceğini bilmemekteydi. Ayrıca Giresun'dan gönderilen un çuvalları da yollarda yağmur ve kardan ziyan olmakta, çuvallara doldurulan kıyafetler sıkıştıkları için daha sonra kullanılamaz bir hale gelmekteydi (“Ş. Karahisar Mektupları”, 1940: 2). Bu gözlemler yardım işlerinin halen yeterli miktarda olmadığını göstermektedir.

17 Ocak 1940'ta “Erzincan'da ve Erzincan Yer Sarsıntısından Müteessir Olan Mıntıkada Zarar Görenlere Yapılacak Yardım Hakkında Kanun” kabul edilmişti. Bu kanuna göre depremden etkilenen yerlerin Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen mahallerinde genel bütçeden maaş ve ücret alan memur ve müstahdemler arasında yardıma muhtaç olanlara maaş ve ücretlerinin 2 katı ve emekli ve yetimlere de maaşlarının 3 katını geçmemek üzere Bakanlar Kurulu'nun belirlediği miktarda avans verilmesi uygun bulunmuştur. Ayrıca bazı devlet dairelerinin deprem nedeniyle uğradıkları kayıpların Bakanlar Kurulu tarafından

karşılanmasına, yurtdışından gönderilecek yardımların vergilerden muaf tutulmasına, deprem mıntikasında bulunan vatandaşların vergi borçlarının silinmesine karar verilmiştir (Resmi Gazete, 1940: 13206: Üzen, 2010: 98). 19 Nisan 1940'ta kabul edilen "27 Kânunuevvel 1939 tarihinde ve Müteakip Günlerde Vukubulan Zelzede Felâkete Uğrayanların Kurtarılmasında Fevkâlade Hizmetleri Görülen Bazı Mâhkûmların Cezalarının Affı Hakkında Kanun" ile ise depremde yıkılan cezaevlerindeki mahkûmların enkaz kaldırma çalışmalarında gösterdiği yararlılıklar nedeniyle cezalarının 4/5'i ve para cezaları affedilmiştir. Toplamda 241 mahkûmu kapsayan bu af içerisinde Şebinkarahisar ve Alucra cezaevlerinde kalan mahkûmlar da vardır. (Tuğluoğlu, 2015: 133).

Giresun'a Erzincan'dan gelen depremzedeler de olmuştur. Bu depremzedeler içinde İsmet İnönü'nün Erzincan ziyareti sırasında İnönü'ye sarılan ve fotoğrafları gazetelerde yayınlanan Sıddıka isimindeki kadın da bulunmaktaydı. Depremde kaybettiği eşi Giresunlu olan Sıddıka Hanım, beraberindeki 5 kişi ile Giresun'a gelmiş ve vali tarafından ilgiyle karşılanmıştır ("Sızılarını Milli Şefin Göksünde Dindiren Kadın Giresunda", 1940: 1). Yine Erzincan'da eşini kaybeden Giresunlu Şoför Ahmet Süren de depremden sonra eşi ve çocuklarını kurtarmak için çabalarken ayağı donmuş, baygın vaziyette bulunmuştur. Ahmet Süren, tedavisinin ardından 3 çocuğu ile memleketi Giresun'a dönmüştür. Yeşil Gireson Gazetesi de Süren ile ilgili bir haber yayınlarak bu kişinin Samsun'daki tedavisinin ardından Giresun'a geldiğini vatandaşlara duyurarak, gerekli yardımların yapılması çağrısında bulunmuştur ("İçimizde Dolaşan Felâketzedeleri De İhmal Etmeyelim", 1940: 1,2).

CHP teşkilatı da üst düzey temsilcileriyle deprem bölgesini yalnız bırakmamıştır. 14 Şubat 1940'ta CHP Giresun Bölge Müfettişi İstanbul Milletvekili Sadeddin Uraz Giresun'a gelmiştir. ("C.H.P. Bölge Müfettişimiz Geldiler", 1940: 1). Uraz 22 Şubat'a kadar Giresun'da incelemelerde bulunmuş ve aynı gün Ordu'ya gitmiştir. ("C.H.P. Bölge Müfettişimiz Orduya Gittiler", 1940: 1).

Sonuç

1939 Erzincan Depremi'nin Giresun'da oldukça yıkıcı bir etkisi olmuştur. Giresun'un Kuzey Anadolu fay hattına olan yakınlığı sebebiyle depremden en çok etkilenen ilçeleri ise Şebinkarahisar ve Alucra olmuştur. Depremin meydana getirdiği tahribat yanında mevsimin kış olması olumsuzlukları daha da arttırmıştır. Deprem sonrası Giresun'a ilişkin verilerin hemen alınamamasında bunun da etkisi vardır. Depremin ilk anlarından itibaren yıkıma ilişkin bilgiler yayınlanmaya başlasa da bu verilerin netliği kesin değildir. Ancak 29 Ocak itibarıyla Giresun'da

1.429 kişinin öldüğü tespit edilmiştir. Bu rakamlar depremin Giresun'daki etkilerini net bir şekilde göstermektedir.

Deprem sonrası Giresun'da yaşanan en önemli olumsuz gelişmelerden biri de Giresun merkezde eğitime ara verilmesi olmuştur. Deprem nedeniyle devlet dairelerinin zarar görmesi sonucu bu birimler kimi okulların binalarına yerleştirilmiştir. Bu sebeple bu okullarda eğitim-öğretime iki aydan fazla bir süre ara verilmiştir.

Depremin ardından Giresun'a nerelerden yardım geleceği konusunda bir karar alınmıştır. Buna göre Samsun ve Trabzon yakınlığı nedeniyle Giresun'a yardım edecek iller arasındaydı. Ayrıca İstanbul'dan da deniz yolu vasıtasıyla yardım gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Nitekim Dumlupınar Vapuru vasıtasıyla Giresun'a giyecek, yiyecek ve sağlık ekibi gönderilmiştir.

Giresun'da Vali Vekili Aziz Aytekin, Belediye Başkanı Eşref Dizdar ve diğer devlet görevlileri depremin hemen ardından depremzedelere yardım için çalışmalar yapmışlardır. Bunun yanında Milli Yardım Komitesi'nin Giresun kolu ile Yardım Severler Cemiyeti'nin düzenlediği yardım kampanyalarına büyük ilgi olmuş, yardımseverlerin yaptıkları bağışlar Yeşil Gireson gazetesiyile halka duyurulmuştur.

Yazar Katkıları: Metnin tamamı tek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çıkar Beyanı: Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

(1940). TBMM zabıt ceridesi, 8. Ankara: TBMM Matbaası

AFAD. (2018). Türkiye deprem tehlike haritası. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi>.

Akgün, S. K. ve Uluğtekin, M. (2001). *Hilal-i ahmer'den kızılây'a II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi İşletmeciliği.

Alucradan gelen ikinci resmi haberler. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.

BCA, 30.10.0.0/119.844.1, Ek: 99B, 29.12.1939.

BCA, 30.18.1.2/95.46.10, Dosya Ek:99, 04.04.1941.

Bulacakda zelzele tahribatı. (1940, 13 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 2.

Büyük zelzele felaket. (1939, 28 Birinci Kânun) *Akgün*, s.1.

1939 Erzincan Depreminin Giresun'a Etkileri

- C.H.P ş. karahisar kaza reisinden vilâyette idare heyeti reisine. (1940, 10 Şubat). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- C.H.P. bölge müfettişimiz geldiler. (1940, 17 Şubat). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- C.H.P. bölge müfettişimiz orduya gittiler. (1940, 24 Şubat). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Canbolat, B. B. ve Tüydeş, H. ve Erberik, A. ve Karaesmen, E. (2007). Deprem. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Çınarlar camii. (1940, 13 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 2.
- Eğribelde can kurtaran kahramalar. (1940, 27 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Felâketzedelere yardım işleri. (1939, 13 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Fındık piyasası durdu, *Yeşil Gireson*, 27 İkinci Kânun 1940, Sene: 15, sayı 618, s.1).
- Gireson şehir halkının para yardımı 9000 lirayı buldu. (1940, 27 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Giresun İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2023). Kamu yapıları. Erişim adresi: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-161770/kamu-yapilari.html>.
- Giresun valisi ve ş. karahisar kaymakamının beyanlatları. (1940, 12 İkincikânun). *Yeni Sabah*, s. 1.
- Giresunda zelzelenin akisleri ve yardımlar. (1940, 13 İkincikânun). *Yeni Sabah*, s. 6.
- Giresunun maddî zararı 12 milyon lirayı buluyor. (1940, 3 İkincikânun). *Yeni Sabah*, s. 1.
- Gün geçtikçe facia artıyor, (1940, 6 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Haçın, İ. (2014). 1939 Büyük erzincan depremi. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 30 (88), 37-70.
- Halkın felâketzedelere yardımı devam ediyor. (1940, 2 İkincikânun). *Yeni Sabah*, s. 2.
- İçimizde dolaşan felâketzedeleri de ihmal etmiyelim. (1940, 10 Şubat). *Yeşil Gireson*, s.1.
- İlk ve orta okulların kapalı bulunmasına artık tahammül edilemiyor. (1940, 27 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- İrkin, Z. (2022). Osmanlı türkiyesi'nde depremler ve afet yönetimi (1900-1923) (Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- İstanbul'un yardımı. (1939, 6 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 3.
- Köse, R. (2021). 1939 *Erzincan depremi: kayıplar, çevre vilayetlere etkileri, yurtiçi ve yurtdışından yapılan yardımlar*. İstanbul: Libra Yayıncılık.
- Milli yardım komitasının gireson kolunun çalışmaları. (1939, 6 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.

- Mütemmim haberler. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1,4.
- Okul binalarımız. (1940, 13 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 2.
- Ortaokul derslere başlayabildi. (1940, 9 Mart). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Ortaokul hâlâ açılmadı. (1940, 10 Şubat). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Özmen, B. (2012). Türkiye deprem bölgeleri haritalarının tarihsel gelişimi. *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 5 (1), 43-55.
- Sayın valimiz okullarda. (1940, 3 Şubat). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Ş. karahisar felâketine dair duyulanlar. (1940, 17 Şubat 1939). *Yeşil Gireson*, s. 3.
- Ş. karahisar mektupları. (1940, 9 Mart). *Yeşil Gireson*, s. 2.
- Ş. karahisar ve alucara kazalarına ilk yardım. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Ş. karahisar zelzele faciasının resmi telgrafı. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- T.C. Giresun Valiliği İl Afet Ve Acil Durum Müdürlüğü (2021). İRAP.
- Tosik Dinç, F. (2016). Ulus gazetesine göre 1939 erzincan depremi. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 1-21. <http://dx.doi.org/10.22464/diyalektolog.112>
- Tuğluoğlu, F. (2015). 1939 büyük anadolu zelzelesi ve erzincan vilayetinde yardım faaliyetleri. *History Studies*, 7 (4), 113-136. <https://dx.doi.org/10.9737/hist.20152715326>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.1.0.0/121.769.1, Dosya Ek: K4, 00.00.1939.
- Yardım sevenler cemiyeti de işe başladı. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 3.
- Yıkılan büyük binalara dair. (1940, 13 İkinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Yüksel, A. (2001). 1939 Erzincan depremi hakkında bazı düşünceler. *Tarih Boyunca Anadolu'da Doğal Afetler ve Deprem Semineri*, 22-23 Mayıs 2020, İstanbul, Bildiriler kitabı içinde (s.249-262). İstanbul: "Globus" Dünya Basımevi.
- Zelzele sahasından son malûmat. (1940, 1 İkincikânun). *Yeni Sabah*, s. 6.
- Zelzelenin müthiş zayıtı. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.
- Zelzelenin tafsilatı. (1939, 30 Birinci Kânun). *Yeşil Gireson*, s. 1.